

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: ku.ko@regeringskansliet.se

Remissvar angående betänkandet *Från kris till kraft – Återstart för kulturen*, SOU 2021:77 (Ku2021/02071)

Sammanfattning

Statens konstråd anser övergripande att bedömningar och förslag i rubricerat betänkande har stor potential att främja utvecklingen av konst- och kultursektorn och kulturskaparnas villkor på både kort och lång sikt.

Vi vill särskilt bekräfta att vi ställer oss bakom följande bedömning:

- **Avsnitt 3.3.5, sid 120:** Att se över avgränsningen av vilka yrkeskategorier som kan beviljas statliga konstnärstipendier i syfte att fler och nya grupper av yrkesverksamma inom konstnärliga yrken kan komma i fråga för konstnärspolitiskt stöd. Vi ser positivt på denna bedömning eftersom den har direkt bäring på yrkeskategorin frilansande curatorer som i nuläget i princip saknar möjligheter att söka stipendier inom bild- och formområdet.

Vidare vill vi understryka att vi ställer oss bakom följande förslag:

- **Avsnitt 7.10.3, sid 270:** Att stötta utvecklingen av en nationell plattform för utställningsaktörer inom bild- och formkonst. Statens konstråd ser positivt på detta förslag som direkt skulle bidra till att synliggöra och stärka samverkan mellan utställningsaktörer i hela landet.
- **Avsnitt 7.10.4, sid 271:** Att utreda förutsättningarna för bildandet av en kulturstiftelse i Sverige där statliga medel kan matchas med privata. Vi instämmer med detta förslag men vill samtidigt betona att det behöver göras ingående analyser av vilka grupper (t.ex. konstnärer och curatorer) som har direkta behov av stöd från en sådan stiftelse.

Därutöver vill vi lämna följande synpunkter på bedömningen av offentlig konst som utvecklingsområde:

- **Avsnitt 5.5.3, sid 207 och 5.4.4, sid 209:** Statens konstråd delar utredningens bedömningar att dels den offentliga konsten och enprocentsregeln är ett viktigt utvecklingsområde inom det nya politikområdet gestaltad livsmiljö, dels att myndigheten behöver tillföras mer resurser för att kunna utveckla området offentlig konst. Trots utredningens tydliga bedömningar kan vi samtidigt konstatera att det i *Kapitel 7* inte lämnas några förslag på konkreta åtgärder inom detta utvecklingsområde. Vår bedömning är att avsaknaden av konkreta förslag kommer att få direkta negativa effekter på konstnärernas villkor i hela landet. En mer utvecklad tillämpning av enprocentsregeln skulle bidra till en betydande ökning av antalet uppdrag till konstnärer och därmed kraftfullt både stärka konstnärers villkor och medborgares möjligheter att möta och uppleva konst av hög kvalitet i sin vardag.

Utöver synpunkterna ovan kan Statens konstråd även konstatera att det i betänkandet saknas en analys och bedömning av myndighetens regeringsuppdrag 2021 att förvärva konst till staten under pandemin. Med vetskap om att det svenska konstlivet har drabbats synnerligen hårt av pandemin utgör detta ytterligare en brist i utredningen. Regeringsuppdraget 2021 till Statens konstråd att stödja det svenska konstlivet genom inköp av konst för 25 mkr möjliggjorde en rejäl expansion av statens årliga nyinköp av konst vilket fick en avgörande betydelse för hela det svenska konstlivets överlevnad. Sett mot satsningens mycket positiva effekter är vår bedömning att statens inköp av konst även under kommande år behöver förstärkas inför konstlivets återstart.

Nedan utvecklar vi våra synpunkter på utredningens bedömningar med förslag på anslagsförstärkningar för Statens konstråd. Vidare gör vi en övergripande analys och bedömning av behovet av ett följduppdrag till regeringsuppdraget om förvärv av konst. Den sistnämnda analysen och bedömningen är av stor vikt för att staten fortsatt ska kunna stödja konstnärer, gallerier och andra som verkar inom svenskt konstliv, d.v.s. grupper som under kommande år fortsatt kommer att vara hårt drabbade av pandemins efterverkningar.

Synpunkter på bedömningen att Statens konstråd behöver tillföras medel för att stärka enprocentsregeln för bild- eller formkonstnärlig gestaltning när staten bygger (5.5.3, sid 207–208 och 5.5.4, sid 209)

Statens konstråd delar som sagt utredningens bedömning att myndigheten behöver tillföras ekonomiska medel för att utveckla området offentlig konst i samarbeten med statliga fastighetsaktörer. Denna bedömning bör i perspektivet av pandemins negativa verkningar primärt ses som en renodlad kultur- och konstnärspolitisk åtgärd. Men åtgärden kan givetvis även ses i ett bredare samhällspolitiskt perspektiv som innefattar politikområdet gestaltad livsmiljö, Sveriges målsättningar inom Agenda 2030 samt EU:s mål att stärka konstens och kulturens betydelse för en långsiktigt hållbar utveckling inom ramen för New European Bauhaus.

I tidigare regeringsuppdrag om enprocentsregelns tillämpning när staten bygger har Statens konstråd gjort bedömningen att en anslagsförstärkning avsevärt skulle stärka myndighetens möjligheter att verka för fler uppdrag till konstnärer. Statens konstråd har vidare gjort bedömningen att tydliga ägardirektiv och regleringsbrev behövs för att statliga beställare ska prioritera offentlig konst och gestaltad livsmiljö; en bedömning som också delas av Boverket. Om statliga beställare konsekvent tillämpade enprocentsregeln skulle det innebära en avsevärd ökning av uppdrag till konstnärer över hela landet, och en betydande kompetensutveckling inom området offentlig konst och gestaltad livsmiljö. För en detaljerad översikt av enprocentsregelns tillämpning inom staten och de ekonomiska förutsättningarna för uppdrag till konstnärer när staten bygger, se: *Slutrapportering av regeringsuppdrag om hur bild- eller formkonstnärlig gestaltning kan integreras när staten bygger* (KU2018/01250/KO).

Statens konstråd har även mycket lång erfarenhet av samarbete med kommuner och regioner kring konst i offentliga miljöer för icke-statlig verksamhet och expertkunskap inom bland annat konstnärlig gestaltning av skolgårdar. Myndigheten kan med sin långa erfarenhet av samverkan med regioner och kommuner även bidra till att långsiktigt utveckla tillämpningen av enprocentsregeln i hela landet och på så sätt direkt stärka konstnärers villkor brett i hela landet.

- *Statens konstråds förslag:* Med kunskap om pandemins mycket negativa påverkan på konstlivet i Sverige anser vi att det är rimligt att Statens konstråds anslag 4:2 från och med 2023 förstärks med 6 mkr i syfte att långsiktigt möjliggöra för fler konstnärer att erhålla uppdrag när staten bygger. Föreslagen anslagshöjning skulle med fördel kunna ökas till 10 mkr för att även möjliggöra samverkan med kommuner, regioner och civilsamhälle kring samfinansiering av konstnärliga uppdrag till konstnärer i icke-statliga offentliga miljöer. Med en anslagsförstärkning på 10 mkr från och med 2023 skulle enprocentsregelns tillämpning och både statliga och icke-statliga insatser inom området offentlig konst avsevärt kunna stärkas i hela landet. En sådan anslagshöjning skulle också innebära att Statens konstråd omgående skulle kunna medverka till att förbättra konstnärers och kulturskapares ekonomiska villkor i hela landet.

Synpunkter på bedömningen att Statens konstråd behöver tillföras medel för att stärka utvecklingen av en nationell kunskapsplattform för offentlig konst (5.5.3, sid 207–208 och 5.5.4, sid 209)

Statens konstråd delar som sagt utredningens bedömning att myndigheten behöver tillföras ekonomiska medel för att stärka utvecklingen av en nationell kunskapsplattform för offentlig konst. Denna anslagsförstärkning är nödvändig för att myndigheten ska kunna leva upp till den komplexitet som idag kännetecknar området offentlig konst och konsten som del av politikområdet gestaltad livsmiljö. Utredningen konstaterar att det i deras intervjuer med kulturaktörer har framkommit att behoven av kompetenshöjning inom offentlig konst, konstnärlig gestaltning och gestaltad livsmiljö, inte minst på beställarsidan, är fortsatt stora. På platser i landet som inte präglas av tillväxt och nybyggande saknas också finansieringsmöjligheter för offentlig konst, vilket är ett demokratiskt problem sett i relation till de kulturpolitiska målen. Utredningen refererar också till att deras intervjuer har bekräftat att många kulturaktörer befarar att en direkt konsekvens av att Statens konstråds treåriga anslagsförstärkning för att driva ett kunskapsnav för offentlig konst upphörde 2020 och att detta framöver kommer att medföra att utvecklingen inom området offentlig konst bromsas upp.

Statens konstråd anser att denna farhåga har en god verklighetsförankring och att frånvaron av en nationell kunskapsplattform under kommande år kommer att få negativa konsekvenser för spridning och utveckling av kunskap såväl inom området offentlig konst som gestaltad livsmiljö i stat, regioner, kommuner, civilsamhällets organisationer och bland enskilda konstnärer. Långsiktigt skulle en stärkt kunskapsplattform göra stor skillnad för en positiv utveckling inom små och medelstora kommuner, där offentliga konstuppdrag till konstnärer sällan utgör en reguljär verksamhet. Vi ser även att ett permanent uppdrag till Statens konstråd att utgöra nationellt kunskapsnav inom området offentlig konst skulle få stor betydelse för utvecklingen av curatorrollen i det offentliga rummet samt utgöra ett betydelsefullt stöd för mindre utställare och konstnärsdrivna utställningsplatser, som med små resurser ofta verkar på ideell grund inom det svenska konstlivet.

- *Statens konstråds förslag:* Mot bakgrund av utredningens bedömning och vetskap om pandemins konsekvenser för det svenska konstlivet anser vi att det är rimligt att inför budgetåret 2023 på nytt pröva frågan om en permanent anslagshöjning med 6 mkr för återstart av den nationella kunskapsplattform för offentlig konst som myndigheten drev 2018–2020. Anslagshöjningen motsvarar samma anslagshöjning som Statens konstråd hemställde om i budgetunderlaget för åren 2021–2023. Sammantaget skulle föreslagen anslagshöjning ge myndigheten nödvändiga resurser för att kunna motverka den inbromsning av utveckling och spridning av kunskap om offentlig konst i hela landet som utredningen nu vittnar om, resurser som därmed skulle bidra till att långsiktigt stärka konstnärers och kulturskarpares villkor i hela landet.

Övergripande analys och bedömning av behovet av ett följduppdrag till regeringsuppdraget om förvärv av konst (2.3.7 sid. 86)

I betänkandet omnämns de regionala satsningar på inköp av offentlig konst som har genomförts 2021 för att stötta konstnärer och konsthantverkare under pandemin. Däremot saknas helt beskrivningar, analyser och bedömningar av den mycket framgångsrika statliga motsvarigheten 2021 med inkösuppdrag på 25 mkr vardera till Statens konstråd och Moderna Museet. Statens konstråd vill därför med detta remissvar komplettera betänkandet med en kortfattad analys och bedömning av behovet av fortsatta statliga satsningar på inköp av konst från konstnärer, gallerier och andra aktörer verksamma inom det svenska konstlivet.

Resultatet av Statens konstråds inkösuppdrag på 25 mkr (redovisas i årsredovisningen för 2021) visar att satsningen har varit oerhört betydelsefull för det svenska konstlivet. Totalt 520 nya verk av 350 konstnärer har köpts in under 2021. Hälften av konstnärerna har aldrig tidigare köpts in av Statens konstråd. Omkring 60% av konstnärerna är kvinnor, 40% män. Det totala inköpsvärdet av de verk som köpts in uppgår till 23,3 miljoner kronor. Resterande del utgörs av direkta kostnader som ramningar,

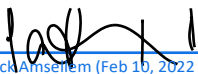
arvoden till konstnärer för intervjuer etcetera. Inköpen har gjorts av konstnärer i hela landet och ca 30% av de inköpta verken har gjorts av konstnärer som är bosatta utanför de tre storstadsregionerna. Konstnärerna representerar olika generationer och en bred mångfald av olika konstnärskap.

En viktig aspekt av inköpsuppdraget är att det har baserats på det svenska konstlivets egna behov av stöd under pandemin och att konstnärer samt gallerier direkt har kunnat få avsättning för den konst som de skapar och erbjuder till försäljning. Detta har inneburit att stödet har kunnat fördelas med stor effektivitet och snabbhet samt att det i mycket hög grad har utgått från de grundläggande principerna om konstnärlig frihet och armlängds avstånd.

Statens konstråds bedömning är att det även fortsättningsvis kommer att vara av stor betydelse att staten kan stödja svenskt konstliv genom inköp av konstverk. Men eftersom Statens konstråds anslag 4:2 inte uppräknas är dock myndighetens marginaler för konstinköp idag mycket snäva. För åren 2023–2024 uppskattar vi att endast ca 2,5 mkr/år kommer att kunna avsättas för inköp av konst. Detta kommer givetvis att ha en negativ inverkan på många konstnärer och gallerier som fortsatt kommer att vara hårt ansatta av pandemins efterverkningar.

- *Statens konstråds förslag:* En permanent höjning av Statens konstråds anslag 4:2 med 5 mkr från och med 2023 för inköp av konst är nödvändig för att stärka de ekonomiska fortsättningarna för fritt konstnärligt skapande i hela landet när det svenska konstlivet under kommande år ska återstarta efter Coronakrisen.

Beslut i detta ärende har fattats av Statens konstråds direktör Patrick Amsellem efter föredragning i myndighetens ledningsgrupp av Lena From, konstprojektchef och Henrik Orrje chef för tillsyn, samling och administration. I ärendet har även Annika Enqvist, programansvarig, och Giorgiana Zachia, samordnare stärka konstorganisationer, deltagit.

Patrick Amsellem (Feb 10, 2022 10:17 GMT+1)

Patrick Amsellem
Direktör

Ku2021-02071 Statens konstråd remissvar

Final Audit Report

2022-02-10

Created:	2022-02-10
By:	Henrik Orrje (henrik.orrje@statenskonstrad.se)
Status:	Signed
Transaction ID:	CBJCHBCAABAakadejzHy8Ej8QrsGyPvr4gUxP0nbNglN

"Ku2021-02071 Statens konstråd remissvar" History

- Document created by Henrik Orrje (henrik.orrje@statenskonstrad.se)
2022-02-10 - 9:16:04 AM GMT - IP address: 5.150.199.206
- Document emailed to Patrick Amsellem (patrick.amsellem@statenskonstrad.se) for signature
2022-02-10 - 9:16:51 AM GMT
- Email viewed by Patrick Amsellem (patrick.amsellem@statenskonstrad.se)
2022-02-10 - 9:17:12 AM GMT - IP address: 78.73.160.114
- Document e-signed by Patrick Amsellem (patrick.amsellem@statenskonstrad.se)
Signature Date: 2022-02-10 - 9:17:57 AM GMT - Time Source: server- IP address: 78.73.160.114
- Agreement completed.
2022-02-10 - 9:17:57 AM GMT